

СЕКЦІЯ 8. СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

Мандрика І. В.

*студентка V курсу магістратури
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України*

Барановська В. В.

*студентка V курсу магістратури
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України*

Фокін Я. Ф.

*старший викладач кафедри кримінального процесу та криміналістики
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

Важливим аспектом розбудови України як правової держави, яка обрала стратегічний курс на вступ до Європейського Союзу та НАТО є реформування органів прокуратури України. Європейський вибір України потребував від її законодавця перегляду основних інститутів кримінального процесу, прийняття нових законодавчих актів, що суттєво модернізували систему та функції органів державної влади, зокрема систему та функції прокуратури. Унаслідок проведених реформ законодавчо закріплено конституційні функції прокуратури відповідно до вимог європейського напрямку інтеграції.

Проблемні питання організації діяльності та реформування органів прокуратури України були предметом наукових досліджень В. Т. Білоуса, М. М. Бурбики, Ю. М. Грошового, Л. М. Давиденка, Д. С. Д'ячкова, П. М. Каркача, М. Є. Марочкина, С. І. Нечипоренка, В. М. Підгородинського, М. В. Руденка, В. А. Селезньова, П. В. Шумського, М. К. Якимчука та ін.

Реформування системи прокуратури, що відбувається в Україні останніми роками, передбачає наближення системи прокуратури, її функцій, статусу прокурорів до європейських стандартів.

Д. С. Д'ячков зазначає, що наслідком проведеного в Україні реформування функціональних основ прокуратури є позбавлення її функції нагляду за додержанням і застосуванням законів, трансформація функції представництва інтересів громадянина або держави у суді у випадках, визначених Законом, у функцію представництва у суді інтересів лише держави у виключних випадках і в порядку, що визначені законом, задеклароване позбавлення прокуратури у майбутньому функції досудового розслідування, реформування організаційних основ прокуратури, а саме: скорочення кількості органів прокуратури, штатної чисельності працівників прокуратури, створення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, запровадження конкурсних засад у зайнятті особами посад прокурорів та стимулюванні кандидатів до служби в органах прокуратури, запровадженні інституту прокурорського самоврядування та створення у зв'язку із цим відповідних органів прокурорського самоврядування [1, с. 123].

На нашу думку, одним із найбільш дискусійних питань є питання ліквідації військових прокуратур.

У сучасних умовах збройного конфлікту в Україні недоцільно ліквідувати військові прокуратури, не утворивши на їх місці інших спеціалізованих прокуратур, на які буде покладено процесуальне керівництво досудовим розслідуванням у військовій сфері. Для вирішення цього питання створено Спеціалізовану прокуратуру у сфері нагляду за кримінальними провадженнями про військові злочини та у сфері оборонно-промислового комплексу. Ця прокуратура є самостійним структурним підрозділом Офісу Генерального прокурора (на правах департаменту) [2, с. 15].

Згідно із Положенням про Спеціалізовану прокуратуру у сфері нагляду за кримінальними провадженнями про військові злочини та у сфері оборонно-промислового комплексу (на правах Департаменту) Офісу Генерального прокурора, яке було затверджено Наказом Генерального прокурора 05 березня 2020 року № 126, до складу Спеціалізованої прокуратури входять: 1) управління процесуального керівництва у кримінальних провадженнях; 2) управління процесуального керівництва у кримінальних провадженнях про злочини у сфері оборонно-промислового комплексу; 3) управління нагляду за додержанням законів у кримінальному провадженні та при проведенні оперативно розшукової діяльності; 4) організаційно-методичний відділ; 5) режимно секретна частина (на правах відділу) [3].

Також дискусійним залишається питання розмежування повноважень спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері з іншими органами прокуратури, вирішити це питання можливо шляхом видання Генеральним прокурором відповідного наказу.

Необхідність існування спеціалізованих військових прокуратур обумовлена потребою забезпечити реалізацію функцій прокуратури в особливій військовій сфері правовідносин. На думку дослідників, нею є сфера життєдіяльності держави, що об'єктивно необхідна для забезпечення її динамічного, стійкого і безпечного розвитку, в якій зайнята велика кількість спеціально підготовлених людей і яка передбачає у своєму функціонуванні використання державою в потенційній або реалізованій формі воєнної міцності держави та регулюється засобами воєнної політики на основі воєнно-доктринальних установок і визначеної нормативно-правової бази [2, с. 9–10]. Специфіка цієї сфери, що виявляється в особливостях її устрою (що не збігається з адміністративно-територіальним поділом України), а також правовідносин, які в ній складаються, характерною ознакою яких є їх милітаризація, зумовлює потребу існування пристосованої до потреб цієї сфери системи правоохоронних органів, до числа яких належать військові прокуратури. На думку В. Козачука, існування військових прокуратур обумовлюють такі чинники: 1) необхідність спеціалізації прокурорського нагляду; 2) потреба здійснення належного нагляду за виконанням військовими формуваннями держави своїх повноважень на нинішньому етапі їх реформування; 3) необхідність володіти відповідними методиками оперативного та якісного розслідування військових злочинів [4, с. 3–5].

Генеральний прокурор формулює завдання військових прокуратур як здійснення ефективного впливу на зміцнення законності та правопорядку у військових формуваннях та оборонно-промисловому комплексі держави (наказ №12 гн від 29 серпня 2014 р. «Про особливості діяльності військових прокуратур») [5]. При цьому він вимагає діяльність військових прокурорів передусім спрямовувати на: виконання військового обов'язку та проходження військової служби; додержання законодавства про мобілізаційну підготовку і мобілізацію, обороноздатність і боєготовність військових частин Збройних Сил України та інших військових формувань; збереження державного (військового) майна, зокрема озброєння, військової техніки, військових містечок; додержання законодавства з питань безпеки арсеналів, баз і складів, а також збереження зброї та боеприпасів; соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей; формування, розміщення та виконання державного оборонного замовлення; формування, розміщення, зберігання, використання, поповнення та оживлення (поновлення) запасів державного мобілізаційного резерву; зовнішньоекономічну діяльність та питання військово-технічного співробітництва; додержання бюджетного законодавства; запобігання і

протидію корупції та організованій злочинності; використання земель оборони; оплату та охорону праці.

Вищезазначене дозволяє стверджувати, що хоча прокуратура України постійно зазнає змін, реформування, що супроводжується відповідними змінами у нормативно-правовому регулюванні її діяльності, вона не є ідеально побудованою. У суспільному та політичному житті України постійно відбуваються зміни і тому перш за все прокуратура має бути мобільною та готовою до швидких змін і перебудови, але при цьому це не має впливати на якість виконання свого основного завдання органами прокуратури – захисту прав і свобод особи та держави.

Література:

1. Д'ячков Д.С. Принцип системності побудови органів прокуратури: проблемні аспекти. Часопис Київського університету права. 2017. № 3. С. 121–125.

2. Козачук О. С. Організаційно-правові засади функціонування військових прокуратур в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Київ, 2016. 20 с.

3. Положення про Спеціалізовану прокуратуру у сфері нагляду за кримінальними провадженнями про військові злочини та у сфері оборонно промислового комплексу (на правах Департаменту) Офісу Генерального прокурора: затверджено Наказом Генерального прокурора 05 березня 2020 року № 126. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/pol_ssp (дата звернення: 08.03.2021).

4. Козачук В. Органи військової прокуратури на захисті прав і свобод громадян, державних та публічних інтересів. Право військової сфери. 2008. №4. С. 3–5.

5. Про особливості діяльності військових прокуратур : наказ Генер. прокурора України № 12 гн від 29.08.2014. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102 (дата звернення: 08.03.2021).